

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จนฺทปชฺโชโต ป.ธ. ๙)

(พ.ศ. ๒๔๕๑-๒๕๔๑)

ชาติภูมิ

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จนฺทปชฺโชโต) นามเดิม สนั่น นามสกุล สรรพสาร เกิดวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๑ ตรงกับวันอังคาร ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๐ ปีวอก ที่บ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง อุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี บิดาชื่อ นายคำพวย สรรพสาร เป็นกำนันตำบลหนองบ่อ มารดาชื่อ นางแอม สรรพสาร ท่านเป็นคนสุดท้องในจำนวนพี่น้อง ๖ คน

บรรพชาและอุปสมบท

บรรพชา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ซึ่งเป็นการบวชหน้าไฟในงานฌาปนกิจศพนางแก้ว ซึ่งเป็นพี่สาวของนางแอมผู้เป็นมารดา โดยมีพระอธิการเคน คัมภีร์ปัญญา เจ้าอาวาสวัดบูรพาพิสัย บ้านหนองบ่อเป็น พระอุปัชฌาย์ แต่มิได้ลาสิกขาบท

อุปสมบท เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ขณะที่ยังอายุ ๒๑ ปี ณ พระอุโบสถ วัดบรมนิวาสราชวรวิหาร กรุงเทพฯ โดยมีพระครูศรีลวรคุณ (อ่ำ ภาทราวุโธ) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอมรารักษ์ชิต (ชัย ชิตมาโร) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ได้ฉายา “จนฺทปชฺโชโต”

ช่วงที่สามเณรสนั่นอายุครบอุปสมบทนั้น พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) เจ้าอาวาส วัดบรมนิวาสฯ เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเจติยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ และได้มีบัญชาให้พระครูศรีลวรคุณ (อ่ำ ภาทราวุโธ) วัดสิริจันทรมิต (วัดเขาพระงาม) จังหวัดลพบุรี เป็นพระอุปัชฌาย์ทำการบวชแทน

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ อยู่ในเพศบรรพชิตจนกระทั่งถึงแก่กรรมภาพ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑ สิริอายุได้ ๙๐ ปี ๑ เดือน ๒๔ วัน พรรษา ๗๑ (สมเด็จพระมหามุนีวงศ์, ๒๕๔๒ (๒) : ๓-๖)

การศึกษาเล่าเรียน

หลังบรรพชาเป็นสามเณรอยู่ที่วัดบูรพาพิสัย บ้านหนองบ่อแล้ว สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ก็ได้เล่าเรียนเบื้องต้นในสำนักเรียนพระอุปัชฌาย์เคนที่วัดบูรพาพิสัยอยู่ ๔ ปี หลังจากนั้นพระศาสนดิลก (เสน ชิตเสโน) เจ้าอาวาสวัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนารามในปัจจุบัน) อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นคนบ้านหนองบ่อเช่นกัน ได้รับสามเณรสนั่นมาอยู่ที่วัดศรีทอง

ขณะที่อยู่ที่วัดศรีทอง ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๔๖๘ สามเณรสนั่นได้เข้าเรียนภาษาไทยและบาลี ไวยากรณ์ที่โรงเรียนอุบลวิทยาคม วัดสุปฏิญนาราม อำเภอเมืองอุบลราชธานี โดยมีพระศรีธรรมวงศาจารย์ (ทองจันทร์ เกสโร) เป็นครูสอน

พ.ศ. ๒๔๖๘ พระศาสนดิลก (เสน ชิตเสโน) พิจารณาเห็นว่าสามเณรสนั่นเป็นผู้มีความประพฤติดี มีความเพียร มีความอดทน สนใจและฝึกฝนในการศึกษา จึงได้พาสามเณรสนั่นไปฝากให้อยู่ในความปกครองดูแลของพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) เจ้าอาวาสวัดบรมนิวาสฯ กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นผู้ที่สามเณรสนั่นให้ความเคารพบูชาอย่างยิ่ง สามเณรสนั่นได้ศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างจริงจังและต่อเนืองที่สำนักเรียน วัดบรมนิวาส โดยมีพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) เป็นเจ้าสำนักเรียน และเป็นครูอาจารย์ จนสามารถสอบได้เปรียญธรรม ประโยคต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๖๙ นักธรรมชั้นตรี สำนักเรียนวัดบรมนิวาส

พ.ศ. ๒๔๗๐	นักธรรมชั้นโท สำนักเรียนวัดบรมนิวาส
พ.ศ. ๒๔๗๑	เปรียญธรรม ๓ ประโยค สำนักเรียนวัดบรมนิวาส (ขณะที่ยังเป็นสามเณร)
พ.ศ. ๒๔๗๒	เปรียญธรรม ๔ ประโยค สำนักเรียนวัดบรมนิวาส
พ.ศ. ๒๔๗๓	เปรียญธรรม ๕ ประโยค สำนักเรียนวัดบรมนิวาส
พ.ศ. ๒๔๗๔	เปรียญธรรม ๖ ประโยค สำนักเรียนวัดบรมนิวาส
พ.ศ. ๒๔๗๕	นักชั้นธรรมเอก สำนักเรียนวัดบรมนิวาส
พ.ศ. ๒๔๘๐	เปรียญธรรม ๗ ประโยค สำนักเรียนวัดบรมนิวาส
พ.ศ. ๒๔๘๔	เปรียญธรรม ๘ ประโยค สำนักเรียนวัดบรมนิวาส
พ.ศ. ๒๔๘๖	เปรียญธรรม ๙ ประโยค สำนักเรียนวัดพระศรีมหาธาตุ

ขณะที่อายุได้ ๓๖ ปี พรรษา ๑๕ (สมเด็จพระมหามุนีวงศ์, ๒๕๔๒ (๑) : ๗ - ๘)

ผลงานและการเผยแพร่

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จนทปชโชโต) มีผลงานที่โดดเด่นมากมายหลายประการ ขอกล่าวไว้เฉพาะที่สำคัญ ดังนี้

๑. งานการปกครองคณะสงฆ์ ได้แก่

พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้รับแต่งตั้งเป็น “สมาชิกสังฆสภา” โดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้กำหนดองค์กรการปกครองคณะสงฆ์ไว้ ดังนี้

- ๑) สมเด็จพระสังฆราช ทรงเป็นประมุขสูงสุดของคณะสงฆ์
- ๒) คณะสังฆมนตรี จำนวนไม่เกิน ๙ รูป ประกอบด้วย
  - สังฆนายก ซึ่งสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส) เป็นสังฆนายกองค์แรกของคณะสงฆ์ไทย
  - สังฆมนตรี

๓) สังฆสภา ประกอบด้วย สมาชิกสังฆสภา จำนวนไม่เกิน ๔๕ รูป
 การปกครองคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ มีลักษณะคล้ายกับการบริหารกิจการบ้านเมืองของรัฐ กล่าวคือ สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประมุขสูงสุด ตำแหน่ง สังฆนายก ก็เปรียบเสมือนตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คณะสังฆมนตรี ก็เทียบได้กับคณะรัฐมนตรี สมาชิกสังฆสภา ก็เทียบได้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การที่สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ ด้วยอายุเพียง ๓๖ ปี ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสังฆสภา เป็น ๑ ใน ๔๕ รูป ท้าวพระราชอาณาจักร จึงเป็นสิ่งที่น่ายินดีและภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

พ.ศ. ๒๔๙๔	สมาชิกคณะวินัยธรรมชั้นต้น
พ.ศ. ๒๔๙๖	สมาชิกคณะวินัยธรรมชั้นอุทธรณ์
พ.ศ. ๒๔๙๙	เจ้าคณะผู้ช่วยธรรมยุต ภาค ๓ - ๔ - ๕
พ.ศ. ๒๕๐๐	พระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๐๑	เจ้าอาวาสวัดนรนาถสุนทริการาม
พ.ศ. ๒๕๐๗	รองเจ้าคณะภาค ๘ - ๙ - ๑๐ - ๑๑ รูปที่ ๒ (ธ)
พ.ศ. ๒๕๑๐	เจ้าคณะภาค ๘ และภาค ๑๐ (ธ)
พ.ศ. ๒๕๑๒	กรรมการมหาเถรสมาคม
พ.ศ. ๒๕๒๐	เจ้าคณะภาค ๘ (ธ)

๒. งานการศึกษา ได้แก่

๒.๑ การเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม

พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๓ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ

พ.ศ. ๒๔๗๔ - ๒๔๗๖ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดสัตตนาถปวิวัตร จังหวัดราชบุรี

พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๘๔ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ

พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๙ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนพระศรีมหาธาตุ กรุงเทพฯ

พ.ศ. ๒๔๙๐ - ๒๕๒๔ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดนรนาถสุนทริการาม กรุงเทพฯ

รวมเวลาที่เป็นครูสอนปริยัติธรรม ๕๒ ปี

๒.๒ การตั้งสำนักเรียนวัดนรนาถสุนทริการาม สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ได้ให้ความสำคัญของการศึกษาปริยัติธรรมมาก โดยตั้งสำนักเรียนพระปริยัติธรรมขึ้นที่วัดนรนาถสุนทริการามและดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ในพิธีเปิดภาคเรียนในแต่ละปี ซึ่งตรงกับวันที่ ๑ พฤษภาคมของทุกปี ท่านก็จะมาเป็นประธานในพิธีเปิดภาคเรียน พร้อมทั้งให้ออวาทแก่พระภิกษุสามเณรทุก ๆ ปี เช่นกัน (สมเด็จพระมหามุนีวงศ์, ๒๕๔๒ (๑) : ๒๓)

ในสำนักเรียนวัดนรนาถสุนทริการาม สมเด็จพระมหามุนีวงศ์เป็นทั้งเจ้าสำนักทั้งผู้อำนวยการผู้จัดการและครูผู้สอน โดยเฉพาะการเป็นครูผู้สอน ท่านจะเสียสละเวลาส่วนตน ทั้งภาคเช้า บ่าย และกลางคืน สอนนักเรียนชั้นต่าง ๆ สลับกันไป เช่น ภาคเช้า สอนนักเรียนบาลีไวยากรณ์ ตอนบ่ายสอนบาลีประโยค ๓ - ๔ กลางคืนสอนบาลีประโยค ๕ - ๖ - ๗ หรือประโยค ๘ เป็นต้น

ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๒๕ เป็นช่วงเวลาที่ท่านเรียนในสังกัดสำนักเรียน วัดนรนาถสุนทริการาม สอบได้มากที่สุดในทุกประโยค เป็นสิ่งที่น่าชื่อเสียง เกียรติคุณ และความภาคภูมิใจมาสู่นักเรียนวัดนรนาถสุนทริการามอย่างประมาณค่ามิได้

๒.๓ การจัดการศึกษาภายนอกวัด ในฐานะเป็นประธานเจ้าคณะภาค ๘ - ๙ - ๑๐ - ๑๑ (๖) ได้ให้ความสนใจในความสำเร็จและเอาใจใส่ในการจัดการศึกษาด้านพระปริยัติธรรมทางภาคอีสานอย่างจริงจัง โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในภาคอีสานไว้ ๔ ประการ คือ

๑) เพื่อการส่งเสริมการศึกษาแผนกบาลีของภาคอีสาน

๒) เพื่อให้ภิกษุสามเณรได้มีสถานที่เล่าเรียนแผนกบาลีเบื้องต้นในส่วนภูมิภาคโดยไม่ต้องเข้าไปแออัดกันในเมืองพมพานคร

๓) เพื่อการกระจายความเจริญด้านการศึกษาแผนกบาลีไปยังภูมิภาค

๔) เพื่อธำรงรักษาและส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและวัฒนาถาวร

ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ ได้จัดตั้งสำนักเรียนแผนกบาลีขึ้น ในจังหวัดภาคอีสาน ๔ แห่ง คือ

๑) ศูนย์บาลีศึกษาภาคอีสานธรรมยุต ที่วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี จัดสอนบัณฑิตชั้นตรีถึงนักธรรมชั้นเอก และบาลีไวยากรณ์ถึงเปรียญธรรม ๕ ประโยค

๒) สำนักเรียนวัดป่าแสงอรุณ จังหวัดขอนแก่น จัดสอนนักธรรมชั้นตรีถึงนักธรรมชั้นเอก และบาลีไวยากรณ์ ถึงเปรียญธรรม ๕ ประโยค

๓) สำนักเรียนวัดบึงปลาญชัย อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ดจัดสอนนักธรรมชั้นตรีถึงนักธรรมชั้นเอก และบาลีไวยากรณ์ถึงเปรียญธรรม ๕ ประโยค

๔) สำนักเรียนวัดเวฬุวัน จังหวัดหนองคาย จัดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นตรีถึงชั้นมัธยมศึกษาชั้นเอก และ บาลีไวยากรณ์ถึงเปรียญธรรม ๕ ประโยค

ผลปรากฏว่า การจัดการเรียนการสอนในสำนักเรียน ทั้ง ๔ แห่ง บรรลุผลสำเร็จเป็นอย่างดี มี ฤทธิคุณ สามเณรเล่าเรียนปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นจำนวนมาก แห่งละ ๓๐๐ - ๔๐๐ หรือ ๕๐๐รูป ซึ่งใน เรื่องนี้สมเด็จพระมหามุนีวงศ์มีความพึงพอใจและภูมิใจมาก ท่านพูดเสมอว่า “การศึกษาบาลีของ ๔ จังหวัดนี้เป็นที่วางใจและภูมิใจ” (สมเด็จพระมหามุนีวงศ์, ๒๕๔๒ (๑) : ๒๒ - ๒๓)

๒.๔ การเป็นกรรมการด้านการศึกษา เช่น

- ๑) กรรมการมหาจุฬาราชวิทยาลัย
- ๒) กรรมการกองตำรา มหาจุฬาราชวิทยาลัย
- ๓) กรรมการตรวจธรรม และบาลีสนามหลวง
- ๔) กรรมการตรวจชำระพระไตรปิฎก
- ๕) กรรมการตรวจชำระพระคัมภีร์ฎีกา

๓. งานการอบรมและเผยแพร่ ประกอบด้วย

๓.๑ จัดตั้งศูนย์การอบรมศีลธรรมวัฒนธรรมแก่ประชาชน

เนื่องด้วยสมเด็จพระมหามุนีวงศ์มีความคิดริเริ่มที่จัดให้มีการประชุมศิษย์ฆราวาสที่พักอาศัยอยู่ ภายในวัด ซึ่งมีนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป เพื่อให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ในเบื้องต้นก็จัดอบรมในวัด อาทิตย เวลา ๑๘.๐๐ น. โดยใช้อุโบสถเป็นสถานที่อบรม ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา เมื่อการ ดำเนินงานเจริญก้าวหน้าโดยลำดับ จึงมีหนังสือขอจัดตั้ง “ศูนย์การอบรมศีลธรรมวัฒนธรรมแก่ประชาชน” ซึ่ง ก็ได้รับความเห็นชอบ ศูนย์ฯ ดังกล่าวเปิดดำเนินการ วันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๙ อันเป็นวันวิสาขบูชา

ศูนย์การอบรมศีลธรรมวัฒนธรรมแก่ประชาชนของวัดนรนาถสุนทริการาม ได้เน้นเป็นพิเศษอยู่

๓ งาน คือ

- ๑) งานปาฐกถาและอบรม
- ๒) งานฝึกอบรมและเผยแพร่ธรรม
- ๓) งานปฏิบัติธรรมทางสมณะและวิปัสสนากัมมัฏฐาน

ศูนย์การอบรมศีลธรรมวัฒนธรรมแก่ประชาชน ดำเนินการมาเป็นเวลา ๓๐ ปีเศษ นับเป็นงานที่ ปรากฏผลดีแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง คือเป็นความสำเร็จของงานด้านเผยแพร่ได้เป็นอย่างดี

๓.๒ การแสดงพระธรรมเทศนาทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

กิจกรรมการอบรมศีลธรรมแก่ประชาชนที่สำคัญประการหนึ่งของสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ คือการ แสดงพระธรรมเทศนาทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งสมัยก่อนได้ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ นับได้ กว่าร้อยครั้ง ล้วนแต่เป็นหลักธรรมคำสอนที่เป็นประโยชน์มาก

๓.๓ คติธรรมคำสอน เนื่องจากสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูงมีความ ขยันหมั่นเพียร เป็นผู้ที่ได้แสดงพระธรรมเทศนาในโอกาสสำคัญอยู่เสมอ แต่ครั้งใดที่แทรกคติธรรมคำสอนที่ เป็นข้อคิด เป็นคติเตือนใจ หากนไปปฏิบัติก็จะเกิดผลดีแก่ชีวิต จึงได้นำมากล่าวไว้พอเป็นตัวอย่าง ดังนี้

๑) ชีวิตกับกำไร - ชาตุน

“ร่างกายนี้ เหมือนของที่เยี่ยมเขามาใช้ชั่วคราว
เมื่อถึงเวลา เขาก็มาเอาของเขากลับคืนไป
ถ้ามีวแต่ไปยึดติดอยู่กับของที่เยี่ยมมาใช้ชั่วคราว

นอกจากชีวิตนี้จะไม่มีการอะไรเลยแล้ว
ชีวิตกลับจะมีแต่ขาดทุนโดยถ่ายเดียว”

๒) ความเพียร

- (๑) ผู้ไม่ประมาท ย่อมชนะผู้ประมาทในที่สุด
- (๒) ในการวิ่งแข่งขั้นนั้น เต่าชนะกระต่าย
- (๓) จงมอบโชคชะตาของท่านไว้กับความเพียรชอบ
ซึ่งเป็นเพื่อนที่จงรักภักดีที่สุด
เป็นผู้มีอุปการะโดยไม่หวังผลตอบแทน และเป็นที่พึ่งอันประเสริฐสุด

๓) พุทธโอสถ

“โรคบางอย่างรักษาก็หาย ไม่รักษาก็หาย
โรคบางอย่างรักษาก็หาย ไม่รักษาก็ตาย
โรคบางอย่างรักษาก็ตาย ไม่รักษาก็ตาย”

๔) ที่สุด

“ที่สุดของหนุ่มสาว คือความแก่
ที่สุดของความไม่มีโรค คือพยาธิ
ที่สุดแห่งชีวิต คือความตาย
ที่สุดแห่งการอยู่ร่วมกัน คือความพลัดพรากจากกัน”

๔. งานสาธารณูปการ

๔.๑ การบูรณะซ่อมแซมภายในวัด ได้แก่ การบูรณปฏิสังขรณ์ พระอุโบสถ พระเจดีย์และกุฏิ
ทรงโบราณ ๒ หลัง

๔.๒ การก่อสร้างภายในวัด ได้แก่

- ๑) หอพระไตรปิฎกทรงไทย ๑ หลัง
- ๒) ศาลาบำเพ็ญกุศล ๓ หลัง
- ๓) กุฏิสงฆ์ ๘ หลัง

๔) ตึกสามัคคีเนรมิต เป็นตึกคอนกรีต ๒ ชั้น ขนาดกว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๖๐ เมตร ใช้เป็น
โรงเรียนสอนปริยัติธรรม มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖

๔.๓ พระอุโบสถวัดศรีอุบลรัตนาราม ณ วัดศรีอุบลรัตนาราม อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัด
อุบลราชธานี โดยเป็นประธานดำเนินการก่อสร้าง เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑

๔.๔ หอพระปริยัติธรรมสมเด็จพระมหาเมธีวงศ์ (สนั่น จันทปชโชโต สรรพสาร ป.ธ.๙) สร้าง
ณ วัดศรีอุบลรัตนาราม อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี สร้างแล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๕๓๗
ประกอบพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๐ ลักษณะเป็นตึกคอนกรีตทรงไทย สูง ๔
ชั้น กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๕ เมตร แบ่งการใช้ประโยชน์ ดังนี้

ชั้นที่ ๑ ใช้เป็นที่เล่าเรียนของเด็กอนุบาลโรงเรียนมูลนิธิวัดศรีอุบลรัตนาราม

ชั้นที่ ๒ ใช้เป็นห้องประชุมปฏิบัติการ

ชั้นที่ ๓ - ๔ ใช้เป็นห้องเรียนพระปริยัติธรรม

๔.๕ “พระมหาเจดีย์ชัยมงคล” สร้าง ณ วัดเจดีย์ชัยมงคล อำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด สมเด็จพระมหาหมานึ่งวงศ์ มีดำริจะสร้างเจดีย์ขนาดใหญ่ขึ้นไว้ในใจกลางแผ่นดินอีสาน เพื่อเป็นศูนย์รวมใจของพุทธศาสนิกชนและพิจารณาเห็นว่าจังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งอยู่กลางภาคอีสาน สำหรับสถานที่ก่อสร้างเห็นว่าบริเวณ “ผาน้ำน้อย” เหมาะสมที่สุด เพราะมีสถานที่เป็นเนินเขามีป่าไม้เบญจพรรณ เป็นส่วนหนึ่งของบริเวณ “วัดผาน้ำน้อย” ที่พระราชสังวรอุดม (พระอาจารย์ศรี มหาวิโร) พระวิปัสสนาจารย์ใหญ่ ฝ่ายกัมมัฏฐานได้ปฏิบัติบำเพ็ญภาวนาอยู่ที่นี่แล้ว โดยตั้งชื่อว่า “พระมหาเจดีย์ชัยมงคล”

การก่อสร้างได้เริ่มใน พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยสมเด็จพระมหาหมานึ่งวงศ์เป็นผู้วางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ เวลา ๐๘.๕๙ น. ฐานช่วงล่างของพระมหาเจดีย์ชัยมงคล มีทรวดทรงสี่เหลี่ยมกว้าง ด้านละ ๑๐๑ เมตร รวม ๔ ด้าน วัดโดยรอบ ๔๐๔ เมตร ส่วนสูงจากระดับพื้นของฐานถึงยอดสูง ๑๐๑ เมตร ซึ่งเป็นตัวเลขที่ตรงกับชื่อจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อสื่อความหมายอันเป็นมงคล

ในเบื้องต้นแรกคาดว่าจะสร้างให้แล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๕๓๐ เพื่อให้ทันงานเฉลิมพระชนมพรรษา ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖๐ พรรษา

เมื่อสร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว พระมหาเจดีย์ชัยมงคลจะเป็นที่กราบไหว้สักการบูชา ของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป (สมเด็จพระมหาหมานึ่งวงศ์, ๒๕๔๒ (๑) : ๓๒ - ๓๓)

สมณศักดิ์

สมเด็จพระมหาหมานึ่งวงศ์ (สนั่น จนทปชโชโต) ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ตามลำดับ ดังนี้

- พ.ศ. ๒๔๘๙ พระราชาคณะชั้นสามัญที่พระอมรเวที
- พ.ศ. ๒๔๙๘ พระราชาคณะชั้นราชในราชทินนามเดิม
- พ.ศ. ๒๕๐๑ พระราชาคณะชั้นเทพที่พระเทพวรากรณ์
- พ.ศ. ๒๕๐๖ พระราชาคณะชั้นธรรมที่พระธรรมวรากรณ์
- พ.ศ. ๒๕๑๙ รองสมเด็จพระราชาคณะที่พระพรหมมณี
- พ.ศ. ๒๕๓๒ สมเด็จพระราชาคณะที่สมเด็จพระมหาหมานึ่งวงศ์

สิ่งที่น่าชื่นชมอีกประการหนึ่งก็คือ สมเด็จพระมหาหมานึ่งวงศ์เป็นผู้ที่รักและไม่ลืมแผ่นดินเกิดชอบวิถีสีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะวรรณคดีทางชาวอีสาน และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวอีสาน ดังจะเห็นได้จากแม้ว่าท่านจะได้จากเมืองอุบลราชธานีไปพำนักอยู่ที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๘ ขณะที่อยู่ได้ ๑๗ ปี แต่ท่านก็ยังคงความเป็นคนอีสานมาโดยตลอด เช่น พูดภาษาไทยอีสาน ชอบวรรณคดีอีสาน ชอบฟังเทศน์มหาชาติ สำเนียงอีสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นเมืองอีสาน ในกุฎของท่านที่วัดนรนาถสุนทรวิหารามจะปรากฏว่า มีสิ่งของเครื่องใช้ที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยอีสานอยู่มากมาย เช่น กองเพล กระตืบข้าว ไซ (เครื่องมือดักปลาชนิดหนึ่ง) เครื่องจักสานอื่น ๆ ฯลฯ

เมื่อมีเวลาและโอกาาก็จะกลับจังหวัดอุบลราชธานี และบ้านหนองบ่ออันเป็นบ้านเกิดพบปะเยี่ยมเยียนญาติมิตร ช่วยสร้างศาสนวัตถุที่บ้านหนองบ่อและที่วัดศรีอุบลรัตนารามหลายรายการ คิดเป็นมูลค่านับร้อยล้านบาท

หนังสือ “พจนานุกรมภาคอีสาน-ภาคกลาง” ก็เป็นผลงานที่สำคัญชิ้นหนึ่งที่ท่านมีส่วนสำคัญในการจัดทำโดยเป็นรองประธานคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ ซึ่งได้จัดพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ จัดว่าเป็นหนังสือที่มีคุณค่าเล่มหนึ่ง

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นสรุปชีวิตและผลงานของสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จันทปชโชโต) ซึ่งถือกำเนิดที่บ้านหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เรียนหนังสือเก่ง เป็นผู้ “คิดกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” ประกอบกับได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูเป็นอย่างดีจากเถระผู้ใหญ่ ๒ ท่าน คือ พระศาสนดิลก (เสน ชิตเสโน) เจ้าอาวาสวัดศรีทอง และพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) เจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส ในด้านการศึกษาเล่าเรียน สามารถสอบเปรียญธรรม ๓ ประโยค ได้ตั้งแต่ยังเป็น สามเณรและสอบเปรียญธรรม ๙ ประโยคได้ในที่สุด ซึ่งหาได้ไม่ถ้อยนัก นอกจากนั้นก็เรียนภาษาต่างประเทศ จนสามารถ ฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมันได้เป็นอย่างดี

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นสรุปชีวิตและผลงานของสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จันทปชโชโต) ซึ่งถือกำเนิดที่บ้านหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เรียนหนังสือเก่ง เป็นผู้ “คิดกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” ประกอบกับได้รับการอุปถัมภ์ค้ำชูเป็นอย่างดีจากเถระผู้ใหญ่ ๒ ท่าน คือ พระศาสนดิลก (เสน ชิตเสโน) เจ้าอาวาสวัดศรีทอง และพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท) เจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส ในด้านการศึกษาเล่าเรียน สามารถสอบเปรียญธรรม ๓ ประโยคได้ตั้งแต่ยังเป็น สามเณรและสอบเปรียญธรรม ๙ ประโยคได้ในที่สุด ซึ่งหาได้ไม่ถ้อยนัก นอกจากนั้นก็เรียนภาษาต่างประเทศ จนสามารถ ฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมันได้เป็นอย่างดี

ในด้านการงานก็ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญและมีผลงานมากมาย เช่น เป็นเจ้าคณะภาค ๘ และภาค ๑๐ (ธ) เป็นสมาชิกสังฆสภาด้วยวัยเพียง ๓๖ ปี พรรษา ๑๕ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมในสำนักวัดต่าง ๆ รวมแล้วเป็นเวลานานถึง ๕๒ ปี เป็นกรรมการ มหามกุฏราชวิทยาลัย กรรมการตรวจธรรมและบาลีสนามหลวง เป็นกรรมการตรวจชำระพระไตรปิฎก สร้างศาสนสถานและศาสนวัตถุที่สำคัญหลายประการ เป็นผู้ที่รักถิ่นเกิดและวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและวรรณคดีอีสาน

ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ “สมเด็จพระมหามุนีวงศ์” ซึ่งนับเป็นสมเด็จพระราชาคณะรูปที่ ๓ ของจังหวัดอุบลราชธานี จึงเห็นสมควรยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้เป็น “ปราชญ์” ของเมืองอุบลราชธานี

หนังสืออ้างอิง

มหามุนีวงศ์, สมเด็จพระ. **จันทปชโชโตเถระปูชา** อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น

จันทปชโชโต ป.ธ. ๙) ณ เมรุหลวง หน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วันจันทร์ที่ ๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๒.

_____, อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (สนั่น จันทปชโชโต ป.ธ. ๙) ณ เมรุหลวงหน้า พลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร วันจันทร์ที่ ๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๒.